

עניינים תוכן

2.....	מבוא
3.....	פרק ראשון : מסגרת תיאורטית
4.....	1.1 ייצוג המזרחי בקולנוע הישראלי
6.....	1.2 ייצוג גאה בקולנוע הישראלי
7.....	1.3 היעדר ייצוג מזרחי גאה בקולנוע הישראלי
7.....	פרק שני : ייצוגי מזרח ומערב בייצוג הגאה בסרט אפטר
8.....	2.1 ייצוג מליטריסטי
9.....	2.2 ייצוגי אשכנזים ומזרחים
10.....	2.3 ייצוג פוליטי
12.....	פרק שלישי : ייצוגי מזרח ומערב בייצוג הגאה בסרט יוסי וג'אגר
12.....	3.1 ייצוג מליטריסטי
14.....	3.2 ייצוגי אשכנזים ומזרחים
15.....	3.3 ייצוג פוליטי
16.....	פרק רביעי : ייצוגי מזרח ומערב בייצוג הגאה בסרט שבלולים בגשם
17.....	4.1 ייצוג מליטריסטי
19.....	4.2 ייצוגי אשכנזים ומזרחים
21.....	4.3 היעדר ייצוג פוליטי
22.....	סיכום ומסקנות
25.....	רשימת מקורות

מבוא

מחקר זה מבקש לבחון כיצד נבנים המזרח והמערב בייצוגו של הגבר הגאה בסרטים: **אפטר** (איתן פוקס 1990), **יוסי וג'אגר** (איתן פוקס 2002) ו**שבוליים בגשם** (יריב מוזר 2013)?

על מנת לענות על שאלת מחקר זו, ראשית יוצג רקע תיאורטי אשר יעסוק בייצוג המזרחי בקולנוע הישראלי, בייצוג גאה בקולנוע הישראלי בהיעדרו של ייצוג מזרחי גאה בקולנוע זה. בפרקים הבאים ינותחו שלושה סרטים 'גאים' שנעשו בישראל החל משנות התשעים- הסרטים **אפטר** (איתן פוקס 1990), **יוסי וג'אגר** (איתן פוקס 2002) ו**שבוליים בגשם** (יריב מוזר 2013), ינותחו באמצעות בחינת ההיבטים המליטריסטי, הפוליטי וההגמוני בייצוג הגברים ההומוסקסואלים. לבסוף יוצגו מסקנות המחקר והשלכותיו לשדה התיאורטי.

כחובב סרטים, בעל זהות הומוסקסואלית ומחובר הן לזהות האשכנזית שלי והן למזרחית, בחרתי לחקור כיצד נבנים אלמנטים שונים משתי התרבויות המרכיבות את החברה הישראלית (מזרחית ואשכנזית) עם שלל הפערים והמתחים בניהם, בקולנוע הישראלי. העבודה תבקש לנתח שלושה סרטים גאים לאורך השנים בהם ניתן לזהות ייצוג גברי גאה מליטריסטי, פוליטי ואשכנזי/מזרחי ולנתח את ההבניה המערבית - מזרחית הזו בייצוגו של הגבר הגאה על כל מרכיביו על ידי העלילה, אמצעי המבע, דמויות מרכזיות ועקיפות. מטרת המחקר הינה להדגים את הטענה שהייצוג המזרחי בקולנוע הישראלי לאורך השנים היה בשולי ההגמוניה, מודר ועל כן לא ניתן היה להפוך אותו למייצג של קבוצה ממודרת אחרת ולכן נעשתה הבנייה אשכנזית מערבית ברורה בייצוגו של הגבר הגאה בקולנוע הישראלי.

פרק ראשון: מסגרת תיאורטית

1.1 ייצוג המזרחי בקולנוע הישראלי

לאחר הקמת המדינה והעלייה הגדולה מארצות האסלאם בשנות החמישים, הפך המושג "מזרחי" לקטגוריה שייצגה את המהגרים היהודים הלא-אשכנזי, שהגיעו מארצות אסלאם שונות כגון: עיראק, כורדיסטן, מרוקו, מצרים ותימן, והיו בעלי תרבות ערבית. עלייתם של היהודים מארצות ערב, המהווים היום מחצית מאוכלוסיית ישראל, הייתה אירוע היסטורי מכונן בתרבות הישראלית וכיום קיימת הסכמה רחבה בציבור כי תהליכי הקליטה של העולים מארצות ערב התאפיינו בפטרונות אשכנזית וכי עולים אלו סבלו מיחס של אפליה מצד הממסד בישראל.

אחת הסיבות המרכזיות ליחס מפלה זה הייתה המדיניות שהנחתה את תהליכי קליטתם של יוצאי עדות המזרח בשנות החמישים, הלוא היא **מדיניות "כור היתוך"**.

במשך שנים ארוכות, בטרם קמה המדינה ואחרי שקמה, הייתה החברה היהודית מלוכדת במאמץ ליצירת חברה ומדינה לעם היהודי. במסגרת זו עוצבה זהות משותפת לחברי הקבוצה היהודית בישראל והתגבשה מדיניות של "כור היתוך" או "מיזוג גלויות". בשנים הראשונות לאחר קום המדינה, הפעילה המדינה מנגנונים רבי עוצמה שהיו אמורים להתיך את הזהויות הנפרדות של הקבוצות השונות ולצקת תחתן זהות קבוצתית הומוגנית אחת, בדמותה של הקבוצה ששלטה באותה עת במנגנוני הפוליטיים והתרבותיים של המדינה. זהות משותפת זו דחקה לשוליים את רכיבי הזהות הפרטיקולריים של הקבוצות השונות בחברה היהודית, הן אלו האשכנזיים הגלותיים והן אלו המזרחיים. כלומר, החברה הישראלית התאפיינה במגמות צנטריפוגליות חזקות שביקשו ליצור האחדה תרבותית תוך סובלנות מועטה לריבוי תרבויות (מנדלסון-מעוז, 2009). במסגרת מדיניות "כור היתוך" העולים החדשים המזרחים נאלצו להשיל מעצמם נתפשו כ"נחשלים" ולאמץ מערכת ערכים מערבית (לביא-דינור וקרניאל, 2015).

הייצוג האוריינטליסטי של המזרחי-יהודי נידון לרוב בהקשר לקולנוע הבורקס אשר נוצר בישראל בשנות השבעים. סרטים אלו הציגו גיבורים מזרחיים, העלילה עסקה בקשיי ההתאקלמות שלהם בארץ ובמתח האשכנזי-ספרדי, והם הציגו כך, לדעת אלה שוחט פתרון אסקפיסטי לשכבת השוליים ולמעמד הפועלים המזרחי, ולעתים רחוקות יותר אף לזעיר-בורגנות המזרחית (שוחט, 2005 : 138). האסקפיזם של סרטי הבורקס נבע מהתשוקה האוטופית כמעט לגשר על הפערים בחברה הישראלית ובכך לקדם תדמית של שוויון עדתי/מעמדי, סובלנות, פלורליזם וסולידריות; ומאחר שקהל היעד הוא הציבור המזרחי, חדורים הסרטים בהכרח במתחים חברתיים ועדתיים. לטענתה של שוחט בסרטים אלה רגש הלאומיות גובר כ"מיתוס" על האפליה העדתית והמעמדית, ואכן, רוב סרטי הבורקס נותנים ביטוי לגישה השלטת לניתוח החברה בישראל, שלפיה הבדלים תרבותיים והבחנות מעמדיות יחוסלו על ידי הדור הצעיר, במיוחד באמצעות נישואין (שוחט, 2005 : 150). את ההומור בסרטי הבורקס מציעה שוחט לקרוא כהומור

קרנבליסטי, ברוח בחטין, הומור בו אנשי השוליים לועגים בחוסר כבוד לשכבה המדכאת (שוחט, 2005 : 138).